

AANDEELHOUDERSOVEREENKOMSTEN

AANDEELHOUDERS- OVEREENKOMSTEN

Nick HALLEMESCH

De stof is bijgewerkt tot en met 1 maart 2019.

Aandeelhoudersovereenkomsten
Nick Hallemeesch

© 2019 Intersentia
Antwerpen – Cambridge
www.intersentia.be

Coverafbeelding: Kandinsky, Wassily (1866-1944): Circles in a Circle, 1923.
© 2019. Photo The Philadelphia Museum of Art/Art Resource/Scala, Florence

ISBN 978-94-000-1055-0
D/2019/7849/55
NUR 827

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

Ondanks alle aan de samenstelling van de tekst bestede zorg, kunnen noch de auteurs noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

Opgedragen in dierbare herinnering aan em. prof. dr. Luc Ballon

VOORWOORD

Het is voor mij een bijzonder genoegen om het voorwoord te mogen schrijven bij de commerciële versie van dit proefschrift, niet alleen vanwege de uitzonderlijke kwaliteit van dit werk, maar ook vanwege de bijzondere omstandigheid dat minister van Justitie Koen Geens, mijn eigen Doktorvater, copromotor is van deze doctorale joint venture op het snijpunt van het contractenrecht en het vennootschapsrecht.

In zijn eerste publicatie, bekroond met de APR-prijs, over de niet-concurrentieverbintenis schreef de auteur: *“opmerkelijk in de uitgebreide Belgische literatuur over de niet-concurrentieverbintenis is de afwezigheid van een algemeen theoretisch werk over dat onderwerp. Onverminderd de kwaliteit en het praktische nut van de bestaande bijdragen, blijven veel vragen onbeantwoord – vaak zelfs ongesteld.”*

Deze zinsnede tekent meteen de wetenschappelijke agenda van de auteur. Hij wil aan theorievorming doen, nieuwe vragen stellen, zekerheden kritisch in vraag stellen. Dit boek ademt dit uit. In de voornamelijk praktijkgeoriënteerde rechtsleer over aandeelhoudersovereenkomsten blijven veel auteurs dezelfde vragen stellen zonder ze te beantwoorden of gaan zij belangrijke vragen volledig uit de weg, omdat zij vanwege de moeilijke verhouding tussen het verbintennis- en het vennootschapsrecht te complex zijn. De ambitie van de auteur was duidelijk. Hij wilde een algemene theorie ontwikkelen, die vertrekt vanuit een goed onderbouwd uitgangspunt, en van waaruit het regime van aandeelhoudersovereenkomsten thema per thema werd uitgewerkt. De theorie zou fundamenteel zijn, maar zou zich toch ook richten tot de voor de praktijk relevante vragen. Bovendien zou die theorie, hoe complex de materie ook is, toegankelijk zijn voor alle juristen die met de materie bezig zijn.

De auteur is in dat opzet volledig geslaagd. Het werk is in een uitzonderlijk heldere, gebalde stijl geschreven. De kunst is om zeer ingewikkelde zaken op een bevattelijke manier te omschrijven. *Any intelligent fool can make things bigger and more complex. It takes a touch of genius – and a lot of courage – to move in the opposite direction.*

Eén van de doelstellingen was om zo kort te zijn dat de mensen het zeker zouden lezen. Het is extreem moeilijk om een lang verhaal kort te vertellen. Het vereist

een zekere dapperheid in onze hedendaagse universitaire bibliometrische telcultuur. Het verleent het werk weliswaar een uitzonderlijke kracht. Het werk bevat geen breedvoerige probleemstellingen of ellenlange beschrijvingen van rechtsleer en rechtspraak. Het beperkt zich tot de essentie. Enkel wat dienstig is voor een evenwichtige, redelijke en haalbare oplossing wordt weerhouden; alle “ballast” wordt overboord geworpen. Dit reflecteert zich trouwens ook in de beperkte omvang van de voetnoten en de ecologisch verantwoorde manier van verwijzen.

De argumentatie en verhaallijn is heel zorgvuldig opgebouwd en wordt telkens geïllustreerd met goede praktijkvoorbeelden uit de rechtspraak in de bestudeerde rechtsstelsels. Het werk kan vergeleken worden met een legpuzzel waar langzaam maar zeker de stukjes in elkaar worden gepast. Het werk is eerder van theoretische aard en toch is het zo eenvoudig voor een buitenstaander om er zijn weg in te vinden. Het is een grote opgave om in een werk dat eerder theoretisch is, een structuur te brengen die het voor iedereen meteen duidelijk maakt hoe die theorie is opgebouwd en wat men erin zal vinden.

Belangrijk voor de wetenschappelijke waarde van een proefschrift is wat het toevoegt aan de wetenschap. Daarvoor is het belangrijk dat de promovendus stelling neemt. Dit werk kan allesbehalve descriptief genoemd worden. Er wordt beredeneerd stelling in genomen op essentiële punten, zoals de mogelijkheid van afwijking van de statuten, de uitvoering in natura van stemovereenkomsten en de nietigverklaring van stemmen, het al dan niet doelgebonden karakter van het stemrecht, de combinatie van statutaire goedkeuringsclausule en onvervreemdbaarheidsbedingen voor langer dan zes maanden, de geldigheid van statutaire instructierechten en de noodzakelijk beperkte duur van instructieovereenkomsten.

De auteur deinst er niet voor terug om de hoogste rechtscolleges alsook *la meilleure doctrine* en zijn juryleden te contraciteren. Vaak doet men dat niet uit schrik om anderen tegen de borst te stuiten of om niet te controversieel te willen zijn, maar zo gaat de rechtsleer uiteraard niet vooruit. Dit wordt weliswaar geenszins op een polemische manier gedaan. Systematisch worden de voornaamste theorieën die in binnen- en buitenland ontwikkeld werden, bestudeerd om de gerezen problemen op te lossen; en ten slotte worden nagenoeg steeds op zeer overtuigende wijze de argumenten weergegeven waarom aan deze of gene opvatting de voorkeur behoort te worden gegeven.

De sterkte van de argumentatie berust mede op het feit dat de auteur niet alleen het vennootschapsrecht maar ook het moederrecht, het verbintenissenrecht, bijzonder goed beheerst. Zijn bijzonder grondige kennis van verbintenissenrechtelijke leerstukken als de derdenwerking, kwalitatieve rechten, zakelijke werking van conventionele beperkingen op de overdracht van contracten en schuldvorde-

ringen, de partiële nietigheid, buitengerechtelijke nietigheid, winstafdracht, uitvoering en herstel in natura, *anticipatory breach*, matiging, zowel naar huidig en toekomstend binnenlands en buitenlands recht, resulteert in vernieuwde inzichten over aandeelhoudersovereenkomsten.

Bij de argumentatie heeft de auteur niet enkel oog voor juridisch-technische argumenten, maar hij kijkt ook consistent naar de beleidsmatige kant van de zaak. In het vennootschapsrecht is dat zeer belangrijk. Daarbij wordt er gebruik gemaakt van de rechtseconomie, zonder daarin te overdrijven. Hij gaat er namelijk van uit dat een al te grote focus op de rechtseconomie niet relevant is voor de lezer of de beleidsmaker. De LL.M. opleiding aan de Harvard Law School, waar de auteur *corporate governance* en *law en economics* volgde bij de professoren Mark Roe, Holger Spamann en Lucian Bebchuk, maakt dat hij deze domeinen bijzonder goed beheerst. Zijn expertise zit ook impliciet in de volledige tekst verweven, bijvoorbeeld bij het stuk afdwinging, waar hij zeer goed uitlegt waarom onvolledig rechtsherstel problematisch is.

De academische prestaties van de auteur krijgen bij mij nog een extra glans doordat hij wat men in het universiteitsjargon noemt een pionierstudent is, d.i. het eerste lid van een familie die hogere studies doet. Als docent in het eerste jaar word ik geconfronteerd met de steeds grotere kloof tussen het middelbaar en het hoger onderwijs. Op eigen kracht behaalde de auteur onafgebroken de top 1% van zijn studiejaar. Het maakt mijn bewondering voor pionierstudenten alleen maar nog groter.

Een boek zegt ook iets over de persoonlijkheid van de auteur. Vijf jaar lang was de auteur een vaste waarde op het Centrum voor Rechtsmethodiek, waar hij zich collegiaal en loyaal inzette voor het onderwijs, onder andere als lesgever en coördinator van het werkcollege rechtsmethodiek. De spontane en enthousiaste aanwezigheid van zoveel van zijn oud-studenten op zijn promotie, is de mooiste blijk van waardering die zij hem konden geven. In het buitenland was Nick ten slotte een schitterende ambassadeur voor de KU Leuven. Tweemaal trok hij enkele maanden naar Peking om er onderwijs te verzorgen aan de China-EU School of Law. In de onderwijsbeoordelingen verwoordt een Chinese student Nicks inzet als volgt: *“Nick can remember most of our names, and he tried his best to avoid bias and to care about every student, that really inspires us. You can ‘disturb’ him any time during the course or after the course, he always gives you as much patience and time as he can. Nick is a super, good, fantastic, amazing tutor.”* Nadien heeft hij zich vrijwillig ingezet voor de faculteit door Greet Dewulf een handje te helpen bij de voorbereidingen van de bezoeken van onze delegatie aan de Chinese universiteiten, en heeft hij zelf de mogelijkheden onderzocht om onze studenten naar onze partneruniversiteit CUPL te sturen.

Ik wens de auteur aan het einde van dit voorwoord te danken voor zijn fantastische loyaliteit, de teamspirit met de andere leden van de onderzoeksgroep en de gedreven manier waarop hij al zijn opdrachten ter harte nam. Het is en blijft voor mij een waar genoegen om met Dr. Hallemeesch te hebben mogen samenwerken en ik bewaar er dan ook de mooiste en beste herinneringen aan. Ik hoop dat onze jonge doctor naast zijn drukke taak als advocaat af en toe nog wat verder wetenschappelijk bezig kan blijven, want hij heeft echt iets te vertellen.

Bernard TILLEMAN
27 januari 2019

DANKWOORD

Dit boek vormt de commerciële uitgave van het proefschrift dat ik op 19 november 2018 openbaar heb verdedigd aan de KU Leuven. Het was een grote eer te mogen werken en doctoreren aan de prachtige instelling die de KU Leuven is. Men stelt soms dat de studententijd de mooiste tijd is van je leven. Welnu, de vijf jaren als assistent waren voor mij nog veel mooier.

Veel daarvan heb ik te danken aan mijn professor, professor Bernard Tilleman, die mij kon overtuigen om een doctoraat aan te vatten, hoewel ik aanvankelijk dacht dat dat niets voor mij was. Professor Tilleman zet zich ongelooflijk hard in voor het onderzoek van zijn assistenten. Hij heeft mij vanaf dag één met veel raad en daad bijgestaan, ondanks zijn lesopdrachten en verantwoordelijkheden als decaan. Het was een genoegen onder zijn promotorschap een proefschrift te mogen schrijven, en ben hem dankbaar voor alle steun, zowel bij mijn doctoraatsonderzoek als bij mijn applicaties voor een LL.M. studie in de Verenigde Staten.

Toen professor Tilleman mij overtuigde om een doctoraat aan te vatten, stelde ik één voorwaarde, met name dat het over vennootschapsrecht zou gaan. De passie voor vennootschapsrecht is ontstaan in het tweede jaar van de rechtenopleiding, toen ik les kreeg van professor Koen Geens, voor wiens intelligentie, eloquentie en fijnzinnigheid ik een grote bewondering koester. Dat hij ondanks zijn agenda als minister van Financiën, thans Justitie, tijd vrijmaakt om als copromotor van mijn thesis op te treden, is voor mij een grote eer.

Ook de andere leden van de jury en de begeleidingscommissie wil ik bedanken. Professoren Marieke Wyckaert en Jean-Marie Nelissen Grade hebben verschillende drafts van mijn proefschrift nagelezen, en het finale resultaat is bijzonder schatplichtig aan hun deskundige commentaar. Professor Marc Boes heeft de publieke verdediging in goede banen geleid. Professoren Olivier Caprasse en Vino Timmerman hebben een erg gewaardeerde bijdrage geleverd door als externe leden van de jury te willen optreden.

De start van mijn onderzoek viel samen met het moment waarop professor Luc Ballon, toen net op emeritaat, op vrijwillige basis het Centrum voor Rechtsmethodiek vervoegde. Snel werd Luc een vaste waarde op ons Centrum. Hij stond altijd paraat om teksten na te lezen of om een luisterend oor te bieden. Tijdens de lunch liet hij ons even het onderzoek of de dagelijkse beslommeringen vergeten.

Hij vond het niet zijn taak om kritiek te geven, dat was iets voor de promotor. Hij zou altijd afsluiten met een complimentje, omdat hij vond dat jonge onderzoekers in de eerste plaats steun nodig hebben. Waar een promotor een Doctor-vader is, was Luc mijn Doctor-peetvader. Luc mocht het einde van mijn doctoraatstraject niet meemaken. Voor al zijn steun tijdens de eerste jaren van mijn doctoraat, en voor de lieve mens die hij was, draag ik graag mijn doctoraat op in dierbare herinnering aan Luc Ballon.

In het onderzoek ben ik gerold via de onderzoeksmaster. Bedankt aan professor Hendrickx om mij de stap naar die afstudeerrichting te doen zetten. Ik bewaar zeer fijne herinneringen aan de onderzoeksmaster, en dat is grotendeels te danken aan het aangename gezelschap van Inge, Jasper, Nino, Wannes en Christophe.

Men zegt soms dat doctoreren een eenzame bezigheid is, maar de eenzaamheid heb ik nooit ervaren. De collega's op het Centrum voor Rechtsmethodiek zijn collega's uit de duizend, die altijd voor elkaar klaar staan en die ervoor zorgen dat het op het centrum nooit saai is. Ik wil mijn collega's dan ook bedanken, in volgorde van verschijnen: de *anciens* Bert, Ken en Kurt en vervolgens Johanna, Guan, Wouter, Bert, Joost, Sébastien, Michaël, Michiel T, Bram, Dieter, Nicolas, Stéphanie, Michiel V, Jan-Baptist, Driek en Camille. Zij zullen het mij niet kwalijk nemen dat ik drie collega's specifiek bedank. Thijs, voor de fijne jarenlange samenwerking als medecoördinator van het werkcollege. Valerie, voor de erg prettige tijd die we samen hadden gedurende drie jaar als kantoorgenoten. Kath, om de doctoraatsverdediging zo schitterend te hebben voorbereid. Ik dank ook de andere leden van het administratief personeel, in de eerste plaats Ingrid, Ineke, Line en Karine, maar ook – als ik voor de zoveelste keer op een ander instituut ben gaan aankloppen voor hulp – Shuki en Nancy.

Ik heb mijn onderzoek steeds gecombineerd met onderwijstaken. Ik heb dat enorm graag gedaan. Ik heb veel plezier beleefd aan de gastcolleges in allerlei vakken, de crash course in de manama fiscaliteit, maar toch in de eerste plaats het Werkcollege Rechtsmethodiek, dat ik sinds mijn eerste jaar mocht coördineren. Ik mocht honderden studenten begeleiden bij hun eerste juridische paper, en heb daaruit veel geleerd. Dat velen van hen op mijn doctoraatsverdediging aanwezig waren, doet mij enorm veel plezier.

Ik bedank ook de verschillende magistraten met wie ik in het kader van het werkcollege mocht samenwerken, met name Paul Blondeel, Johan Boon, Christine Broeckmans, Guy Hermans, Pieter Vanherpe en Frank Deschoolmeester. Ook aan de samenwerking met gerechtsdeurwaarder Francis Davidt bewaar ik fijne herinneringen.

Ik had mijn thesis niet kunnen afleveren zonder de zeer zorgvuldige spellingcontrole van enkele mensen die, naast mijn promotor, in de laatste dagen voor de indiening het klokje rond hebben nagelezen, Elke en mijn broer Tim, topfiscalist in spe.

Na de voltooiing van mijn proefschrift ben ik als advocaat aan de slag gegaan aan de Brusselse balie. Ik dank White & Case, en met name Muriel en Thierry, om mij zo hartelijk in hun mooie praktijk te verwelkomen, en om mij vanaf het begin te betrekken bij de boeiende dossiers die zij met een grote deskundigheid behartigen.

Ik bedank mijn vrienden omdat zij mij altijd het belang van carrière en doctoreren kunnen doen relativiseren.

Mijn familie is niet academisch georiënteerd, maar dat heb ik altijd als een zegen beschouwd. Mijn broers en ik zijn altijd vrij geweest om ons eigen pad te bewandelen. Universiteit of niet, rechten of iets anders, voldoening of grootste onderscheiding. Het maakt allemaal niet zo veel uit, zolang we maar gelukkig zijn met wat we doen en de keuzes die we maken. Wat niet uitsluit dat zij ons, in alles wat wij ondernemen, alle steun geven en toch zo trots zijn wanneer we bereiken wat we zelf willen bereiken. Ik ben hen daarvoor erg dankbaar.

Ten slotte bedank ik in het bijzonder mijn mama, omdat zij zich al negenentwintig jaar volledig voor mij wegijfert. Zonder haar goede zorgen zou dit werk, en alles dat eraan voorafgaat, niet mogelijk zijn geweest.

Nick HALLEMEESCH
20 maart 2019

BEKNOPTE INHOUD

Hoofdstuk I. Inleiding	1
Hoofdstuk II. Normatief kader	11
Hoofdstuk III. Principiële geldigheid	29
Afdeling I. Contractvrijheid als uitgangspunt	29
Afdeling II. Vennootschapsbelang als correctie	42
Afdeling III. Synthese	46
Hoofdstuk IV. Uitwerking tegenover derden	47
Afdeling I. Inleiding	47
Afdeling II. Relativiteit van interne gevolgen	48
Afdeling III. Tegenwerpelijkheid van externe gevolgen	77
Afdeling IV. Synthese	82
Hoofdstuk V. Verhouding tot statuten en wet	83
Afdeling I. Inleiding	83
Afdeling II. Wijziging van statuten en wet	83
Afdeling III. Afwijking van statuten en wet	91
Afdeling IV. Synthese	150
Hoofdstuk VI. Geldigheidsvoorwaarden	153
Afdeling I. Inleiding	153
Afdeling II. Gemeenrechtelijke voorwaarden	153
Afdeling III. Conformiteit met vennootschapsbelang	158
Afdeling IV. Beperking in de tijd	163
Afdeling V. Overdrachtsbeperkingen	177
Afdeling VI. Sanctionering van ongeldigheid	190
Hoofdstuk VII. Afdwinging	207
Afdeling I. Inleiding	207
Afdeling II. Afwezigheid vennootschapsrechtelijke werking	207
Afdeling III. Remedies bij overdrachtsbeperkingen	212
Afdeling IV. Remedies bij stemovereenkomsten	227
Afdeling V. Vorderingsrecht van de vennootschap	262
Afdeling VI. Gedwongen overdracht en overname aandelen	264
Afdeling VII. Synthese	268

Hoofdstuk VIII. Uitwerking in vennootschapsgroepen	269
Afdeling I. Inleiding	269
Afdeling II. Toetreding door moedervernootschap	271
Afdeling III. Wijziging bevoegdheidsverdeling	272
Afdeling IV. Instructierecht algemene vergadering	279
Afdeling V. Synthese	296
Hoofdstuk IX. Besluit	297
Afdeling I. Samenvatting van onderzoeksresultaten	297
Afdeling II. Suggesties voor de wetgever	304

INHOUD

<i>Voorwoord</i>	vii
<i>Dankwoord</i>	xi
Hoofdstuk I. Inleiding	1
§ 1. Doelstelling	1
§ 2. Definitie	3
§ 3. Typologie	4
§ 4. Afbakening	6
§ 5. Methode	7
§ 6. Opbouw	8
§ 7. Wetswijzigingen	10
Hoofdstuk II. Normatief kader	11
§ 1. Inleiding	11
§ 2. Ratio contractvrijheid	11
§ 3. Standpunt van partijen	13
A. Uitgangspunt	13
B. Transactiekosten en agencykosten	13
C. Uitzonderingen	19
D. Conclusie	21
§ 4. Standpunt van derden	21
§ 5. Synthese	27
Hoofdstuk III. Principiële geldigheid	29
Afdeling I. Contractvrijheid als uitgangspunt	29
§ 1. Principe	29
§ 2. Uitzondering bij stemmenkoop	32
A. Grondslag	32
B. Begrip	39
C. Gevolgen	41
Afdeling II. Vennootschapsbelang als correctie	42
§ 1. Inleiding	42
§ 2. Grondslag	42

§ 3. Gevolgen	45
Afdeling III. Synthese	46
Hoofdstuk IV. Uitwerking tegenover derden	47
Afdeling I. Inleiding	47
Afdeling II. Relativiteit van interne gevolgen	48
§ 1. Algemeen	48
§ 2. Relativiteit tegenover vennootschap	48
A. Relativiteit van plichten	48
1. Principe	48
2. Uitzondering bij eenparigheid	51
a. Principe	51
b. Voorwaarden	54
c. Gevolgen	57
B. Relativiteit van rechten	57
1. Principe	57
2. Uitzondering bij derdenbeding	59
a. Principe	59
b. Voorwaarden	60
c. Grenzen	62
§ 3. Relativiteit tegenover bestuursorgaan	62
A. Principe	62
B. Contractuele remediëring	63
1. Sterkmaking	63
2. Verbintenis om te ontslaan	66
§ 4. Relativiteit tegenover niet-contracterende aandeelhouders	67
A. Algemeen	67
B. Relativiteit bij overdracht aandelen	68
1. Principe	68
2. Uitzonderingen	70
a. Derdenbeding	70
b. Statutaire plicht tot toetreding	71
c. Sterkmaking en kettingbeding	72
C. Relativiteit bij overgang aandelen	74
1. Principe	74
a. Natuurlijke personen	74
b. Rechtspersonen	75
2. Uitzondering bij <i>intuitus personae</i>	76
Afdeling III. Tegenwerpelijkheid van externe gevolgen	77
§ 1. Principe	77
§ 2. Uitzonderingen	80
A. Geschillenregeling	81

B. Openbaar bod	81
Afdeling IV. Synthese.....	82
Hoofdstuk V. Verhouding tot statuten en wet	83
Afdeling I. Inleiding.....	83
Afdeling II. Wijziging van statuten en wet.....	83
§ 1. Principe	83
§ 2. Afstand van statutaire rechten.....	86
§ 3. Toetreding door vennootschap	88
Afdeling III. Afwijking van statuten en wet.....	91
§ 1. Inleiding.....	91
§ 2. Afwijking van statuten en aanvullende wet.....	94
A. Probleemstelling.....	94
B. Principiële geldigheid.....	95
C. Toepassingen	104
1. Statutaire meerderheden	104
2. Rechten van bindende voordracht	105
3. Niet-uitoefening van statutaire rechten.....	107
4. Statutaire (on)overdraagbaarheid	107
5. Conventionele uitsluiting.....	109
6. Doorbraak van statuten	111
D. Besluit.....	114
§ 3. Afwijking van dwingende wet.....	115
A. Probleemstelling.....	115
B. Ratio dwingend vennootschapsrecht.....	118
C. Gevolgen voor overeenkomst	126
1. Principiële geldigheid	126
2. Uitzonderingen	132
a. Uitdrukkelijke wettekst.....	132
b. Onwettige besluiten.....	133
D. Toepassingen	134
1. Geschillenregeling.....	134
2. Rechten van bindende voordracht (<i>bis</i>).....	136
3. Bestuurdersaansprakelijkheid.....	137
4. Voorkeurrecht bij kapitaalverhoging.....	139
5. Gekwalificeerde meerderheid	140
6. Algemeen en proportioneel stemrecht.....	140
7. <i>Ad nutum</i> afzetbaarheid.....	143
8. Goedkeuringsregeling in bvba	146
9. Bijdrage aan verlies	146
E. Besluit.....	150
Afdeling IV. Synthese.....	150

Hoofdstuk VI. Geldigheidsvoorwaarden	153
Afdeling I. Inleiding.....	153
Afdeling II. Gemeenrechtelijke voorwaarden	153
§ 1. Verbintenissenrecht	153
§ 2. Lastgevingsrecht	156
Afdeling III. Conformiteit met vennootschapsbelang	158
Afdeling IV. Beperking in de tijd.....	163
§ 1. Inleiding.....	163
§ 2. Gemeen recht en aandeelhoudersovereenkomsten.....	166
§ 3. Onderscheid tussen bepaalde en onbepaalde duur.....	168
A. Overeenkomst voor duur van vennootschap	168
B. Overeenkomst met ontbindende voorwaarde	171
§ 4. Ongeldigheid bij eeuwigdurendheid	171
A. Toepassingsgebied.....	171
B. Principes.....	171
§ 5. Eenzijdige opzegbaarheid bij onbepaalde duur.....	172
A. Toepassingsgebied.....	172
B. Principes.....	173
1. Redelijke opzegtermijn.....	173
2. Contractuele voorwaarden	174
§ 6. Automatische uitdoving bij bepaalde duur	175
A. Principe.....	175
B. Uitzondering bij verlengingsbeding.....	175
Afdeling V. Overdrachtsbeperkingen	177
§ 1. Onvervreemdbaarheidsbedingen	177
A. Inleiding.....	177
B. Bv(ba)	177
C. Nv	179
1. Inleiding	179
2. Definitie	181
3. Principes	185
§ 2. Voorkeur- en goedkeuringsbedingen	188
Afdeling VI. Sanctionering van ongeldigheid	190
§ 1. Inleiding.....	190
§ 2. Vorderingsgerechtigden	191
A. Onderscheid tussen dwingend recht en openbare orde	191
B. Vorderingsgerechtigden bij dwingend recht.....	196
§ 3. Omvang van de nietigheid	197
A. Partiële nietigheid.....	197
B. Matiging.....	198
§ 4. Gevolgen van de nietigheid.....	201
A. Restitutieplicht	201

B. Nietigheid stemmen	202
1. Principe	202
2. Uitzondering bij bevestiging	204
Hoofdstuk VII. Afdwinging	207
Afdeling I. Inleiding	207
Afdeling II. Afwezigheid vennootschapsrechtelijke werking	207
Afdeling III. Remedies bij overdrachtsbeperkingen	212
§ 1. Inleiding	212
§ 2. Nietigheid van vervreemding	213
§ 3. Rechterlijke toewijzing aandelen	215
A. Inleiding	215
B. Goedkeuringsbeding	215
C. Voorkoop- en voorkeurbeding	216
1. Probleemstelling	216
2. Onderscheid	217
3. Voorkoopbeding	219
a. Kwalificatie	219
i. Kwalificatie van modaliteit	219
ii. Kwalificatie van recht	221
b. Gevolgen	223
4. Voorkeurbeding	225
D. Synthese	227
Afdeling IV. Remedies bij stemovereenkomsten	227
§ 1. Inleiding	227
§ 2. Noodzaak van volledig rechtsherstel	227
§ 3. Uitvoering in natura	231
A. Grondslag	231
B. Vormen	234
C. Voorwaarden	235
§ 4. Nietigheid van stemmen	238
A. Grondslag	238
B. Grenzen	244
C. Gevolgen	246
1. Principes	246
a. Gevolgen voor besluiten	246
b. Gevolgen voor negatieve beslissingen	248
2. Voorwaarden	249
D. Besluit	250
§ 5. Plaatsvervangende uitspraak	251
A. Grondslag	251
1. Gemeen recht	252

2. Vennootschapsrecht	253
3. Stemovereenkomst	257
B. Gevolgen	260
§ 6. Toepassing: ontslagbesluit	261
§ 7. Synthese	262
Afdeling V. Vorderingsrecht van de vennootschap	262
Afdeling VI. Gedwongen overdracht en overname aandelen	264
§ 1. Inleiding	264
§ 2. Geldigheid	265
§ 3. Afdwinging	266
Afdeling VII. Synthese	268
Hoofdstuk VIII. Uitwerking in vennootschapsgroepen	269
Afdeling I. Inleiding	269
Afdeling II. Toetreding door moedervenootschap	271
Afdeling III. Wijziging bevoegdheidsverdeling	272
§ 1. Soorten bedingen	273
A. Goedkeuring	273
B. Toewijzing	275
§ 2. Externe werking	275
§ 3. Gevolgen voor overeenkomst	277
§ 4. Overzicht	279
Afdeling IV. Instructierecht algemene vergadering	279
§ 1. Begrip	279
§ 2. Instructierecht en bevoegdheidsverdeling	281
§ 3. Wettelijk instructierecht	283
§ 4. Statutair instructierecht	286
A. Geldigheid	286
1. Principiële geldigheid	286
a. Grondslag	286
b. Bezwaren	287
c. Conclusie	291
2. Geldigheidsvoorwaarden	292
B. Afdwinging	293
1. Principe	293
2. Uitzondering	294
§ 5. Gevolgen voor de overeenkomst	296
Afdeling V. Synthese	296
Hoofdstuk IX. Besluit	297
Afdeling I. Samenvatting van onderzoeksresultaten	297
Afdeling II. Suggesties voor de wetgever	304

§ 1. Suggesties over overdrachtsbeperkingen	304
§ 2. Suggesties over stemovereenkomsten	306
§ 3. Suggesties over bevoegdheidsverdeling	307
<i>Bibliografie met afkortingen</i>	309
<i>Lijst van rechtspraak</i>	335

